

HISTRIA 3. Godišnjak Istarskog povijesnog društva, 2013, 551 strani.

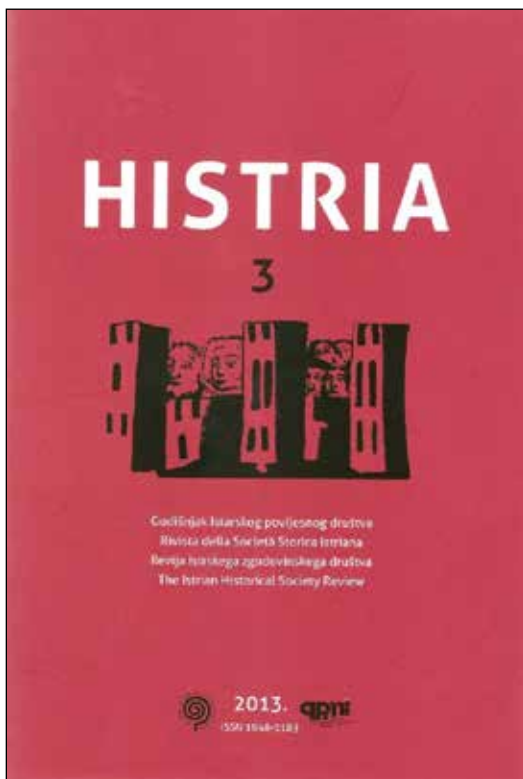
Zajetna 3. številka zbornika *Histria* pod uredništvom Maurizija Levaka, po eni strani nadaljuje in utrjuje doslej oblikovani koncept, ki ga je bilo zaznati že v 2. številki, po drugi strani pa potrjuje njegovo ustreznost in odmevnost pri širokem krogu strokovnih sodelavcev, ki se s svojimi prispevki pojavljajo v njeni zadnji številki.

Tudi ta ohranja podobno vsebinsko zasnovo kot prejšnja: v prvem delu so razvrščene razprave in gradiva, v drugem pa ocene, prikazi in poročila.

Dokaj raznolike, a vsebinsko bogate in zanimive razprave, so razvrščene v tematsko kronološkem zaporedju. Začenja jih pregledno delo Darje Mihelič z naslovom *Notarska knjiga – vir za raziskavo mestnega prebivalstva Buzeta (1492-1517)*. V njem avtorica nakazuje pristop in možnosti raziskav nekaterih vsebin iz zgodovine Buzeta skozi zapise v notarski knjigi Martina Sotolića iz let 1402-1517, ki jo je konec sedemdesetih let prejšnjega stoletja objavil Mirko Zjačić. Avtoričinemu prispevku je vodilo predstavljal pojmovno osebni seznam Zjačićeve objave, ki omogoča orientacijo v notarskem kodeksu, po drugi strani pa avtorica ugotavlja, da notarski zapisi kumulativno omogočajo tudi mikroraziskavo prebivalstva, zlasti članov posamezne poslovno dejavne družine, njihovega poklicnega in družbenega položaja, premoženjskega stanja, sorodstvenih vezi, predvsem pa frekvence vsakdanjega pojavljanja v poslovnem življenju, ki kaže na ugled družine in njenega člana.

V predhodnem prispevku Rina Ciguia z naslovom *Alcuni aspetti della vita socio-economica a Umago nei secoli XVI e XVII*, se odlikujejo tisti socialno-ekonomski vidiki, ki so imeli prevladujoč vpliv na umaško komuno v 16. in 17. stoletju, torej v obdobju ko po eni strani sledimo socialno-ekonomskemu in demografskemu vzponu, po drugi strani pa že tudi okoljski in zdravstveni degradaciji, ki je kljub naravnim resursom in naseljevanju prebivalstva, imela pogubne posledice za ekonomsko rast pa tudi položaj mestnega prebivalstva.

Tudi v predhodnem prispevku Igorja Eterovića in Ivane Eterović o lovranskih oporokah iz druge polovice 18. stoletja, je podana celovita analiza devetih oporok notarja Antona Tomičića in Bartola Negovetića, zlasti njihovih notranjih karakteristik,

se pravi strukture, vsebine in jezika, pri tem pa sta avtorja želela izkoristiti bogastvo samega gradiva za njegov oris z zgodovinskega in filološkega vidika.

V zanimivem prispevku Davida Orloviča z naslovom *Odjeci talijanskog kolonijalizma u Africi s kraja XIX. stoljeća u Istri prema pisanju Naše sloge*, avtor analizira vesti, ki jih je zlasti med leti 1885 in 1896 prinašal časopis *Naša sloga* po katastrofalnem italijanskem porazu pri Adui v Etiopiji, ter jih vzporeja z zgodovinskimi teksti v obstoječi literaturi. Posebno pozornost pri tem posveča korelaciji med položajem v Afriki in stanjem nacionalne emancipacije pri Hrvatih v Istri, ki jo je razbral iz prispevkov in komentarjev *Naše sloge*.

V predhodnem prispevku Roberta Spazzalija z naslovom *Uno sguardo dall'Adriatico. La crisi asiatica dei tre imperialismi nei commenti di politica estera di Silvio Benco*, avtor sledi zanimivim komentarjem tržaškega novinarja Silvia Benca, ki jih je objavljajal na straneh lista *Il Piccolo*. Gre za obdobje imperialističnega ekspanzionizma na prelomu 19. in 20. stoletja, tako Japonske kot ZDA na tihomorskem območju, kot krize ruskega imperija po izgubi Port Arthurja (1905). Pri tem se nakazujejo tudi njegova zapažanja o krizi Evrope, kjer so politični sistemi začeli kazati svojo krhkost in nesposobnost za oživljanje demokratičnih procesov, na drugi strani pa vzpon vojaških krogov in njihovih avtoritarnih nagibov v navezi s finančnimi in industrijskimi krogi. Balkanska kriza je ob tem le pospešila proces razpadanja Avstro-Ogrske in Osmanskega cesarstva ter ustvarila nevarno razpoko v ravnotežju jugovzhodne Evrope. Silvio Benco je na podlagi vseh teh zgodovinskih izkušenj po drugi svetovni vojni veroval v možnost vzpostavitve novega evropskega duha z ozirom na usodne napake, ki so privedle do nje, sestavek pa nedvomno v mnogih pogledih zrcali tudi podobo tedanjega Trsta kot pomembnega razgledišča mednarodnega dogajanja.

Širši kulturno-prosvetni in šolski problematiki sta v zborniku posvečena prispevka Barbare Riman z naslovom *Čitaonicu je osnovala 'šaka braće Slovenacah' u želji 'da pokažu svietu, da se znadu ponosit svojim dičnim imenom, svojim milim jezikom': slovenska društva u Puli od 1886. do 2011. godine*, ter Ines Grgurina – Luka Tidić, *Učiteljska škola u Kastvu kroz dokumente Državnog arhiva u Rijeci i Arhiva Prve riječke hrvatske gimnazije*.

Verski problematiki je posvečen prispevek Marka Medveda z naslovom *Istarski benediktinac i prvi riječki biskup Isidoro Sain (1869-1932)*, bolj etnološko pa je obarvan zadnji prispevek Tihomirja Stepinca Fabijanića z naslovom *Kažun kao prepoznatljiv element identiteta Istre*.

Celotno drugo polovico zbornika je uredniški odbor namenil ocenam, prikazom in poročilom, kjer tako kot v predhodni številki, sledimo izjemno obsežnemu pregledu različnih avtorjev tako s hrvaškega, slovenskega, italijanskega pa tudi širšega območja, kakor tudi različnih ustanov oziroma humanističnih in družboslovnih panog. Izjemno pester, raznolik in zanimiv sestav ocen in poročil o posameznih edicijah, zbornikih, glasilih, znanstvenih konferencah, strokovnih srečanjih, seminarjih in aktivnostih društev, nedvomno kaže na veliko pozornost uredniškega odbora do dogajanja v širšem prostoru, kakor tudi njegovo vpetost vanj.

Tudi 3. številko zbornika *Histria* tako odlikujejo tematska pestrost, vzorna oprema, kvaliteten tisk, moderno oblikovanje kot tudi vrsta grafičnih in slikovnih prilog, kar potrjuje njeno kakovostno rast in vpetost v širši severnojadranski prostor.

Salvator Žitko